

Пасажир

КУПИТИ

Етьєну Сеґену немає й тридцяти. Родом із Друмонвіля, він уже кілька років мешкає в Монреалі. Етьєн щойно отримав посаду викладача літератури в коледжі свого рідного міста. Хай там як, на роботу й з роботи він їздитиме по двадцятому шосе, поїздка в один бік — близько години, завдяки цьому він слухатиме радіо, а найголовніше — забуде про нещодавнє розлучення! Незабаром Етьєн помічає автостопера, завжди на тому самому місці й у той самий час, коли він проїжджає мимо. Чому б не підвезти його, щоб дорога не здавалася такою монотонною? Відразу ж хлопець розуміє, що пасажир знав його ще в дитинстві, але Етьєн страждає на амнезію, і зовсім не пам'ятає свої дитячі роки. В нього виникає запитання: то хто ж цей пасажир, якого він узяв за звичку підвозити? І що вони разом робили у свої юні роки? «Пасажир» — роман неймовірного напруження від автора «Семи днів таліону». Книжка видана за кошти гранту інституційної підтримки.

ПАТРІК СЕНЕКАЛЬ

Не тільки стиль Кінга, Патрік Сенекаль викликає таку саму зацікавленість, як і американський майстер готери. Quebec français

ПАСАЖИР

Трилер

Переклад Ростислава Немцова

*«Видавництво Анетти Антоненко»
дякує Товариству розвитку підприємств культури Квебеку
за фінансову підтримку видання цієї книжки*

*Anetta Antonenko Publisher
remerciéde son soutien financier la Société de developpement
des entreprises culturellesdu Québec*

SODEC
Québec

Patrick
SENÉCAL

Le Passager

Éditions Alire

Патрік
СЕНЕКАЛЬ

Пасажир

*З французької переклав
Ростислав Нємцев*

ЛЬВІВ

УДК 821.133.1(71)
С-31

Патрік Сенекаль

ПАСАЖИР

Роман

З французької переклав Ростислав Немцев

Перекладено за виданням:

Les Éditions Alire Inc.

C.P.67.Succ.B. Québec (Qc) Canada GIK 7A1

Tél.: 418-835-4441

Fax.: 418-838-4443

Courriel: info@alire.com

Internet: www.alire.com

© 2003 Éditions Alire INC. & Patrick Senécal

Етьєну Сегену немає й тридцяти. Родом із Друмонвіля, він уже кілька років мешкає в Монреалі. Етьєн щойно отримав посаду викладача літератури в коледжі свого рідного міста. Хай там як, на роботу й з роботи він їздитиме по двадцятому шосе, поїздка в один бік — близько години, завдяки цьому він слухатиме радіо, а найголовніше — забуде про нещодавнє розлучення! Незабаром Етьєн помічає автостопера, завжди на тому самому місці й у той самий час, коли він проїжджає повз. Чому б не підвезти його, щоб дорога не здавалася такою одноманітною? Відразу ж хлопець розуміє, що пасажир знав його ще в дитинстві, але Етьєн страждає на амнезію, і зовсім не пам'ятає своїх дитячих років. В нього виникає запитання: то хто ж цей пасажир, якого він узяв за звичку підвозити? І що вони разом робили у свої юні роки?

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

© Patrick Senécal et les Éditions Alire

© Ростислав Немцев, український переклад, 2020

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2020

ISBN 978-617-7654-42-0

Кілька хвилин тому чоловік із сердитим і водночас стурбованим поглядом зійшов з утоптаной стежки й заглибився в гущу дерев. Він часто зупинявся, щоб прокричати ім'я свого сина, але, якщо не зважати на кілька перегуків птахів-пересмішників, тиша була єдиною відповіддю на його заклики. Попри щільну рослинність, було помітно прим'яту траву, зламані гілки, наче там багато ходили. Чоловік ішов ледь помітною стежкою, з кожним кроком усе більше нервуючи.

Нарешті він почув голос, який одразу впізнав, — голос свого сина. Він долинав із-за велетенського куща саме перед ним. Чоловік зупинився на мить і почув, як його син сказав комусь:

— Ти маєш рацію. Зараз воно того варте!

Чоловік стиснув кулаки. Стурбованість злетіла з його обличчя, поступившись місцем люті. Він кинувся до куща, стрімко оминаючи його, й крикнув:

— Так ось ти де! Ти ще...

Він раптово зупинився, і його очі розширилися. Впродовж кількох секунд він, відкривши рота, спостерігав у повній тиші те, що йому відкрилось.

— Господи... — нарешті прошепотів він.

Вуж тягнеться до мене язиком.

— Насилля, жах, містерія... Вічне захоплення, долучайся.

Я відводжу очі від малюнка й повертаю голову до Поля. Він розглядає мене зі своєю пустотливою усмішечкою, яка видавалася мені досить бентежною ще зі студентських часів; але я любив його спокійний голос, його ідеальну дикцію. Нині йому трохи за шістдесят, і йому важко згадати мене. Звичайно, минуло вже скільки там часу, та все ж молодий чоловік, якому сьогодні двадцять вісім років, не дуже відрізняється від студента коледжу, яким я був тоді: такий самий на зріст, такий самий шатен із короткою зачіскою, такі самі маленькі карі очі... Можливо, трохи більше жирку.

— Особисто мене ніколи не приваблювало все те, що має риси насильства, — так я йому й кажу.

Він скептично здіймає підборіддя, а потім сідає перед моїм столом.

— В усякому разі підлітки шаліють від цього. Ти знаєш, що це один із додаткових курсів, який справно працює?

— Це мене дивує. Зазвичай курси з літератури ніколи не були популярними.

— Однак «Фантастична література» — зовсім інше! Вона притягує! Сам ти десять років тому теж її слухав, незважаючи на свою показну незацікавленість.

— Ні, — терпляче виправляю. — Ні, це був курс із дев'ятнадцятого сторіччя, що ти тоді читав.

— Хіба?.. Ах, і правда...

Та я йому про це вже казав нещодавно, коли зайшов у відділ. Я починаю розуміти, чому він змушений перервати викладання. Пенсія вже певно близько. Та й деякі прикмети не брешуть, а брати лікарняний посеред триместру є напевне одним із них, особливо, якщо немає ніякої справжньої хвороби...

Він копірсається кілька хвилин у своїх паперах. Я стою біля нього і роззираюся. Відділ майже порожній. Тільки одна викладачка сидить за столом у кінці кімнати. Досить молода жінка, вона точно тут не працювала, коли я був сту-

дентом. Треба бачити її сконцентроване обличчя, схилене над листком, вона, напевне, править особливо складну роботу. За кілька днів у мене буде такий самий вираз.

Поль усе ще копірсається в паперах і щось нерозбірливо бурмоче. Я користуюся цим, щоб і далі вивчати малюнок, причеплений до нижньої полиці на його столі. Це щось на зразок скупчення різних шматків металу, звідки вислизає вуж, який — а зображено реально — спрямовує свого роздвоєного язика на глядача. Я не вперше бачу подібні ілюстрації на столі свого колишнього викладача. Ще коли він мене навчав, то вже захоплювався незвичними малюнками. Однак цей мене особливо заінтригував.

Поль нарешті задоволено вигукує й простягає мені листок:

— Це список літератури на сесію.

Я читаю назви: «*Портрет Доріана Грея*» Оскара Вайлда, «*Середні Ваштар*» Сакі, «*Падіння дому Ашерів*» По, а ще «*Сяйво*» Стефена Кінґа.

— Сакі й По — новели, — пояснює Поль. — Я їм даю копії. Два інших — романи, які вони повинні купити. До речі, вони вже прочитали Вайлда й закінчили працювати над ним. Ми почали Сакі. Ти вже читав щось із цього?

Я зізнаюся, що ні. Треба сказати, що в університеті, у відділі літературних студій, фантастику не дуже шанували, її часто зводили до простої споживацької літератури, яку ми зволили вивчати з явною поблажливістю. Імена По й Вайлда іноді зривалися з вуст деяких професорів, на відміну від імені Сакі, яке мені абсолютно нічого не говорило. Щодо Стефена Кінґа, то університетські швидше б дали відтяти собі руку, ніж тримати примірник цього «паралітератора». Та я не в тій ситуації, щоб іронізувати. Сам я завжди вважав такий жанр оповідок мало достойним якоїсь уваги. Упередженість інтелектуала? А це я перевірю впродовж наступних тижнів...

І знов я відчуваю цю суміш хвилювання й розчарування, якій піддався кілька днів тому. Хвилювання від усвідомлення, що я, нарешті, викладатиму в коледжі. Навантаження не повне — три групи замість чотирьох, та це все ж неабиякий початок у новому коледжі. Звичайно, те, що я тут колись навчався, було перевагою, але я сподіваюсь, що добре пройшов співбесіду. Після двох років роботи в старшій школі (два роки пекла! До речі, я навіть не зміг закінчити другий...) я був у захваті від ідеї викладати літературу, а не умовний нахил давно минулого часу.

Проте й трохи розчарувався, коли дізнався, що викладатиму курс фантастичної літератури. Мало того, що я ніколи нічого не читав із цього жанру, так ще й бачив усього три-чотири фільми жахів за все життя, до того ж поганих. Це мені нагадало моє дитинство, коли батьки тримали мене якнайдалі від читання всього темного й кривавого... Ну, частину мого дитинства, бо мої спогади починаються з дев'ятирічного віку. Дивно, та нічого не можу згадати з того, що трапилося до цього не такого й раннього віку... Тож мої батько й мати надзвичайно прискіпливо обирали книжки, які мали потрапити мені до рук, і забирали все, що мало хоч найменший натяк на насилля та смерть. Цей жорсткий контроль тривав до чотирнадцяти чи п'ятнадцяти років, що було перегином. Однак їхні зусилля дали результат — відтоді я зовсім не цікавлюся такими книжками. Тож-бо сьогодні, коли мрію викладати Мюссе й Золя, я збираюся відкривати для молоді книжки, яких сам не знаю. Я мав чотири дні, щоб виправити власне неуцтво, але не задовольняюся цим. Як сказала сьогодні вранці Ніколь, інша викладачка: «Етьєне, ти став однією ногою, тепер...» Фраза сповнена приємних обіцянок. Тож романтики й натуралісти можуть трохи зачекати...

— Не варто тобі купувати все це, — каже Поль, повертаючись, щоб продовжити пошуки у своєму гармидері. — Я позичу тобі власні примірники.

Моя увага повертається до малюнка, причепленого до книжкової полиці. Вуж і далі фіксує на мені свій загрозливий погляд. Це залізничка, з якого вистромляється його голова, мене інтригує: безформна купа нечітких шматків металу, серед яких, мені здається, я розпізнаю ланцюги.

Нарешті Поль простягає мені чотири книжки й курсові записи. Нервово посміхаючись, я беру книжки й папери, дякую йому і кладу все до сумки.

— Чотири дні, щоб все прочитати й підготуватися до своєї першої лекції... Відчуваю, що проведу всі вихідні зачиненим у квартирі.

— Наступного тижня затримайся більше на новелі Сакі, вони мають прочитати її до найближчого уроку.

Я ще раз йому дякую, відчуваючи, як всередині наростає збудження.

— Ти зразу ж повертаєшся до Монреаля, чи вечеряєш у Друмонвілі?

Оце найбільша незручність. Потрібно буде подорожувати з Монреаля в Друмонвіль, туди й назад, тричі на тиждень. Якщо я отримаю постійне місце, то, можливо, й переберуся сюди. Та якщо чесно, це мені зовсім не усміхається. Я живу в мегаполісі вже десять років, там усі мої друзі, я звик до кінотеатрів, книгарень, строкатої фауни. Повернутися жити до білого, спокійного, правильного Друмонвіля прирівнювалося б до свого роду паломництва в пустелю.

— Я вечеряю в батьків й увечері повертаюся до Монреаля.

Він відсувається на стільці й схрещує руки. Господи, як він постарів за ці десять років... Я навіть питаю себе, чи повернеться він після свят. Можливо й ні... Тоді в мене знову буде робота. Хоч я й вважаю негідним про це думати, та все ж не можу уникнути, щоб не побажати собі самому...

Чому б і ні? Поль утомився, це ясно, і він заслуговує на пенсію. І наче на підтвердження моїх думок (і тим самим позбавляючи мене почуття провини) він кидає:

— У будь-якому разі ми раді, що ти з нами, Етьєне. Молода кров — добре для відділу! Ти будеш єдиним викладачем, кому ще не виповнилося тридцяти, ти знав про це?

Викладачка, що була у відділі, відриває на мить носа від роботи й протестує усміхаючись: їй двадцять дев'ять років. Можливо, вона й занурилась у правки, та чує все, що відбувається навкруги.

— Правда твоя, Марі-Елен, я забув, — потішається Поль.

Марі-Елен повертається до своїх робіт. Я хвильку розглядаю її. Не потворна. Не така гарна, як Манон, але...

Годі. Справді не час думати про Манон!

Я повертаюся до Поля. Незважаючи на усмішку, смуток пропливає в його очах.

— Потроху старі йдуть...

Я почуваюся некомфортно й тому повертаю голову до малюнка на полиці. Поль перехоплює мій погляд.

— Гарний малюнок, еге ж? Я скопіював його з книжки, у якій саме і йдеться про фантастику.

— Справді, досить незвично. Вуж, що вислизає з купи ланцюгів...

Він дивується. Вуж? Слухай, а це ідея. Він завжди думав, що то змія, але чому б і не вуж? Він ближче підходить до малюнка й прижмурює стомлені очі.

— А щодо ланцюгів... Залізачка, так, але де в біса ти бачиш ланцюги?

Я знову роздивляюся малюнок. Справді, це не так очевидно. Я знизую плечима, втративши інтерес до малюнка, й простягаю Полю руку:

— Гарзд! Іду до батьків! Відчуваю, що сьогодні мене вітатимуть!

Як і очікувалося, мої батько й мати приготували для мене королівську вечерю. Вони уважно ставляться до власного харчування, але цього вечора забули навіть про підрахунок калорій. Я завжди захоплювався тим, яку увагу вони приділяють власному здоров'ю, я ж переважно бачу життя як послідовність спокус, яких треба спробувати. А результати очевидні: мій батько, якому п'ятдесят два роки, худіший від мене, а моя сорокадев'ятирічна мати точно могла б спокусити багатьох із моїх друзів.

За вечерю, коли я пояснюю їм мій курс, на них чекає сюрприз: вони викладають *це* в коледжі?

— А чому ні? Це такий же літературний жанр, як і будь-який інший...

Я стаю на його захист: а чи не була в мене самого така сама реакція, коли мені пояснювали мій курс?

— Але ж ти нічого з того не знаєш, Етьєне, — зауважила моя мати, щоб тільки наполягти на своєму. — Ти ж нічого з того не читав.

— У мене чотири дні, щоб надолужити.

І додаю, схибно посміхаючись:

— Звичайно, якщо ви не вважаєте мене замалим для читання книжок такого жанру.

Батько сміється з повним ротом. Мати ж серйозна: вона не любить, коли я збиткуюся з її педагогіки.

— Можливо, ми трохи перестаралися, та робили це для твого ж добра. Ти був дуже чутливою, дуже вразливою дитиною.

І щоразу, коли я сміюся з її поведінки квочки, вона швидко міняє тему й робить це надзвичайно легко та хитро:

— А який у тебе розклад?

Я їм пояснюю: три групи на тиждень, заняття три години, завжди зранку. В понеділок о дев'ятій, в середу о восьмій і в п'ятницю о дев'ятій.

— Дві групи складаються зі студентів, які взяли курс як додатковий, а група в середу — обов'язковий курс для студентів факультету мистецтва й словесності. З ними я зможу собі дозволити піти трохи далі...

— О восьмій ранку, в середу... З Монреалю треба виїжджати досить рано, — зауважує моя мати. — Ти міг би у вівторок ночувати тут, будемо тільки раді.

— Непогана ідея, дякую за запрошення.

— Ти міг би ночувати тут і частіше, якщо захочеш, — додає батько. — Тепер, коли Манон уже немає, ти...

— Один раз на тиждень — просто прекрасно.

Я відповідаю стриманіше, ніж того хочу, і присоромлені, вони знов беруться за їжу. Та моя мати не може встояти, щоб пошепки не додати, ріжучи м'ясо з неправдиво природним виглядом:

— Яюсь недобре, що ти живеш сам у великій квартирі в Монреалі.

Я їм мовчки. Це ще один привід, чому я не хочу тут ночувати більше як один раз на тиждень. Не маю наміру терпіти їхні спроби повернути мене у Друмонвіль. Вони мене завжди аж занадто опікали. І мені потрібно було багато часу, щоб розірвати ту пуповину... Правда й те, що після того, як Манон пішла, я вперше живу сам у квартирі. Але це ще й нагода показати моїм батькам, що мені вже двадцять вісім років, і я можу бути самостійним.

— Гаразд, домовилися. Ночуй тут тільки щовівторка, — здалася мати. — Але ти можеш приходити їсти, коли захочеш. Якщо зголоднієш після своїх занять, перш ніж добиратися до Монреалю...

Я подякував їй усмішкою, цього разу без кпин. А батько додав, поклавши руку на моє плече:

— І знову браво стосовно твоєї нової роботи, чоловіче. Ми пишаємося тобою.

Я дивлюсь на них обох. Я вже забув про їхні невеличкі недоліки. Я їх люблю.

* * *

Відрізок Друмонвіль — Монреаль по двадцятій дорозі гідний посісти перше місце в списку найнудніших маршрутів планети: майже весь прямий, через рівнинні поля, іноді трохи лісу, посічений багатьма виходами до невеликих нецікавих містечок. Гори Сент-Ілер і Сен-Брюно так не пасують до цього прямого рельєфу, що здається, вони вибачаються за свою тривимірну невідповідність. Але треба до нього звикати: цей створений недолугим художнім директором декор відтепер часто потраплятиме мені на очі. Повертаючись до Монреала, я не можу не читати назви на кожному з'їзді з траси: Сен-Жермен, Сен-Ожен, Сен-Назер, Сент-Елен, Сен-Валер'єн, Сен-Іацент... За два тижні я їх точно знатиму напам'ять.

Сьогодні 12 жовтня і, навіть незважаючи на те, що деякі дерева зробили собі осінні зачіски, надворі дуже тепло. Виходи продовжуються, незворушні у своїй регулярності: Сент-Маделен... Мон-Сент-Ілер... Бельой... Дев'ятнадцята година, вечоріє. Десь через тридцять хвилин я вже буду у своїй великій чотирикімнатній квартирі. Сам. Перспектива — так собі.

Навіть якщо я й не ділюся з батьками, останні три місяці були справді поганими. Після того як пішла Манон, я плачу майже щоночі. Я нічого не можу вдіяти: лягаю, трохи стривожений, засинаю хвилин за двадцять і через кілька годин просинаюся в сльозах. І знов засинаю тільки на світанку. Ну справжня італійська мелодрама. Однак

тепер, коли я маю нову роботу, безсумнівно, буду дуже завантаженим, щоб киснути, і сподіваюсь, занадто втомленим, щоб упиватися нічним рюмсанням.

Ці блискучі раціональні доводи, переможені розмірами й мороком, зникли щойно я відкрив вхідні двері. Падаю проти власної волі в крісло і поринаю в похмурі та звичні роздуми, які загалом складаються із суміші каяття, невдоволення та нерозуміння. Навіть якщо Манон сказала, що кидає мене не заради іншого чоловіка, я не можу її уявити інакше, як такою, що кохається з типом, набагато гарнішим за мене, приємнішим і, головне, набагато кращим коханцем. Зрозуміло, що в моїх думках вона кричить від насолоди під цим невідомим тілом, вона відчуває насолоду, як ніколи не відчувала зі мною впродовж шести років спільного життя, вона марить від задоволення, і кожен із її численних оргазмів сильніший від попереднього, до того ж вона просить свого грецького бога цілувати її ще, і ще, і...

Я рвучко підводжуся. Не потрібно цього сьогодні ввечері! Занадто багато роботи. І відсуваю на пізніше сеанс мазохізму й відкриваю сумку. Я почну з новели Сакі «Середні Ваштар», тої, що повинні прочитати студенти до понеділка. Я дивлюся на книжку у своїх руках, антологія багатьох фантастичних новел. Що я відкрию у невідомому мені світі? Кровожерних монстрів? Вампірів? Перевертнів? Я усміхаюся, відкриваю книжку на потрібній сторінці й починаю читати.

Новела не налічує й десяти сторінок, тож я закінчую її за кілька хвилин. Після того як прочитав останній рядок, я деякий час не рухаюся, а потім закриваю книжку. У квартирі повна тиша. Тільки гуготіння холодильника змушує легенько вібрувати повітря.

Я повинен визнати: ця маленька історія мене певним чином зачарувала.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ